

Stefan Florek

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Jagiellonian University in Krakow

Psychopatyczni władcy z perspektywy ewolucyjnej

Streszczenie

Uczciwa rywalizacja o pozycję społeczną jest podstawowym warunkiem demo-kracji. Konsekwencje zdobycia władzy przez osoby zachowujące się nieuczciwie i przejawiające nastawienie antyspołeczne, a w szczególności przez psychopatów, wielokrotnie w historii społeczeństw demokratycznych wiązały się z katastrofalnymi skutkami, takimi jak wojny i terror. W niniejszym artykule analizowane są czynniki sprawiające, że psychopatyczni politycy mogą zyskać przewagę nad innymi w walce o władzę. W kontekście ograniczeń diagnostycznych i etycznych dyskutowany jest również problem możliwości wyeliminowania psychopatów z polityki.

Słowa kluczowe: psychopaci, polityka, psychologia ewolucyjna

Psychopathic Rulers from an Evolutionary Perspective

Abstract

Fair competition for social position is a basic condition of democracy. The consequences of gaining power by dishonest and antisocial individuals, and especially by psychopaths, in the history of democratic societies have repeatedly been associated with disastrous consequences such as wars and terror. This article examines the factors that allow psychopathic politicians to gain an advantage over the others in the struggle for power. The problem of eliminating psychopaths from politics is also discussed in the context of diagnostic and ethical limitations.

Keywords: psychopaths, politics, evolutionary psychology

Wprowadzenie: hierarchia i władza

W przypadku gatunków społecznych tworzenie tzw. hierarchii dominacji pełni ważną funkcję adaptacyjną, gdyż umożliwia unikanie walki o zasoby wówczas, gdy jej wynik jest i tak z góry przesądzony (Cummins, 2021). Zwierzęta inicjują walkę, gdy spodziewają się zwycięstwa, a zatem czynią tak osobniki o wysokiej sprawności. Osobniki słabsze starają się jej unikać, gdyż zachowanie życia okazuje się ważniejsze niż zdobycie zasobów. Pozyskanie ich bez walki jest również korzystne dla tych silniejszych. Ustalenie hierarchii dominacji, regulującej dostęp do tego, co wartościowe, opłaca się więc zarówno jednym, jak i drugim (Buss, 2001).

Chociaż w królestwie zwierząt proces tworzenia hierarchii dominacji w grupie zazwyczaj opiera się na agresji, to jednak ustalenie jej pomaga na uniknięcie walki w przyszłości, przynajmniej na pewien czas. Warto przy tym zauważyć, że wysoka pozycja w hierarchii dominacji wiąże się zazwyczaj z przewodzeniem grupie. Skoro silną pozycję zajmują osobniki o wysokiej sprawności, to objęcie właśnie przez nie

przywództwa jest dla grupy najkorzystniejsze. Można powiedzieć, że korzyści płynące z dominacji są w przypadku zwierząt zawsze w jakimś stopniu okupione pełnieniem w społeczności ważnych funkcji kierowniczych i porządkowych. W grupach zwierząt społecznych dominujące osobniki nie tylko przewodzą innym w zdobywaniu żywności i terenu, lecz również zaprowadzają sprawiedliwość, gdy dochodzi do konfliktów wewnątrzgrupowych między osobnikami o niższym statusie (Lorenz, 1972, de Waal, 2015).

W psychologii ewolucyjnej przyjmuje się, że istnieją wrodzone mechanizmy motywujące do osiągnięcia jak najwyższej pozycji w hierarchii. Osobniki, którym udaje się osiągnąć wysoką pozycję, mają lepszy dostęp do zasobów umożliwiających przeżycie, jak i do partnerów seksualnych, co sprawia, że pozostawiają zazwyczaj więcej potomków niż inne (a wraz z nimi geny odpowiedzialne za parcie do wysokiej pozycji i władzy). W ten sposób dążenie do władzy w toku filogenezy staje się zjawiskiem uniwersalnym. Osobniki różnych gatunków uciekają się do różnych strategii, aby osiągnąć jak najwyższą pozycję w grupie. Walczą, popisują się siłą i tworzą koalicje, by wspólnie pokonać silniejszego, chociaż oznacza to zawsze konieczność dzielenia się z koalicjantami korzyściami płynącymi ze zdobytej władzy. Frans de Waal (2015) opisał wiele tego rodzaju poczynąń szympanów. Koalicje tworzone przez te blisko spokrewnione z ludźmi prymaty przypominają zabiegi polityków nieustannie zaabsorbowanych tworzeniem takich konfiguracji na scenie politycznej, które zapewnią utrzymanie lub przejęcie władzy. Rywalizacja szympanów o władzę, podobnie jak starcia polityków, niesie ze sobą zazwyczaj społeczny zamęt, a niekiedy kończy się śmiercią niektórych członków grupy, nie tylko tych zaangażowanych bezpośrednio w walkę. Ludzie również niemal instynktownie dążą do zdobycia jak najwyższej pozycji i władzy. Podobnie jak w przypadku szympanów dotyczy to w szczególności osobników płci męskiej. Mężczyźni, zdobywając władzę i dostęp do zasobów, mogą zwiększyć swoje dostosowanie łączne¹ w o wiele większym stopniu niż przedstawicielki płci żeńskiej. Przyczyny tego zróżnicowania tłumaczy teoria inwestycji rodzicielskiej autorstwa Roberta Triversa (1972). Przedstawiciele płci, której minimalna inwestycja rodzicielska jest mniejsza, silniej rywalizują o dostęp seksualny do płci inwestującej więcej. W przypadku gatunków żyworodnych ową płcią są z reguły samce walczące między sobą o pozyskanie partnerek seksualnych i zasobów, których posiadanie zwiększa atrakcyjność danego osobnika.

Istnienie mechanizmów psychicznych odpowiedzialnych za rywalizację mężczyzn o dominację, nie licząc oczywiście uwarunkowań kulturowych i stereotypów, tłumaczy, dlaczego w politykę angażują się częściej mężczyźni niż kobiety i dlaczego to właśnie oni, częściej niż kobiety, zainteresowani są wywoływaniem konfliktów zbrojnych. Warto przy okazji zauważyć, że mężczyźni, którzy zdobyli wielką władzę, zazwyczaj pozostawiają najwięcej potomstwa. Przykładem może być sułtan Maroka Moulay Ismael, któremu przypisuje się posiadanie 888 córek i synów (Moller, 2008), chociaż prawdopodobnie niektórzy władcy mieli nawet więcej dzieci. Nie ulega bo-

¹ *Dostosowanie łączne* to pojęcie wprowadzone przez Williama Hamiltona (1964) na oznaczenie sukcesu reprodukcyjnego danego osobnika. Miara tego dostosowania jest – dokonując niewielkiego uproszczenia – liczba jego dzieci oraz dzieci jego bliskich krewnych.

wiem wątpliwości, że osoby, które zdobyły potężną władzę i związane z nią ogromne zasoby, mogły pozostawić o wiele więcej potomków niż ci, którym to się nie udało. Szacuje się na przykład, że obecnie żyje około 16 milionów potomków Czyngis-chana (Batbayar, Sabitov, 2012).

Osiągnięcie wysokiej pozycji w hierarchii dominacji nie zawsze jest wynikiem uczciwej rywalizacji i konkurencji pod względem posiadania istotnych dla grupy kompetencji. W populacji osobników, które zachowują się uczciwie, w wyniku tzw. doboru frekwencyjnego pojawia się nisza dla tych oszukujących na różne sposoby. Dzieje się to za sprawą mutacji, które przekładają się na specyficzną budowę mózgu sprzyjającą naruszaniu norm i czerpaniu korzyści z wyrządzania krzywdy innym osobnikom. W ten sposób, żeby użyć metafory stosowanej w biologii i psychologii ewolucyjnej, w populacji pokojowych „gołębi” pojawiają się wojownicze „jastrzębie”, bezlitośnie wykorzystujące naiwność tych pierwszych. Ich odsetek nie może przekroczyć pewnego progu, ponieważ zdestabilizowałoby to populację. Symulowanie procesu namnażania się „jastrzębi” w komputerowych symulacjach procesu ewolucji strategii altruistycznych i egoistycznych prowadzi do konkluzji, że ich odsetek wynosi około 1–4 proc. Oszacowanie to odpowiada szacunkom dotyczącym liczebności w populacji osób, które określa się mianem *psychopatów*. Ludzie ci mają wszelkie predyspozycje – jak wykazane zostanie w dalszej części tekstu – do tego, aby wysoką pozycję w hierarchii dominacji zdobywać za pomocą oszustw lub innych zachowań stanowiących naruszenie norm przyjmowanych przez pozostałych (niepsychopatycznych) członków społeczności (Mealey, 2013).

W przypadku grup łowiecko-zbierackich wysoka pozycja społeczna i władza powiązane są z wysoką sprawnością określonych ludzi. W niewielkich społecznościach posiadanie tych cech przez kandydatów na przywódców można było relatywnie łatwo stwierdzić w wyniku bezpośredniej i długotrwałej obserwacji konkretnego człowieka. Bezpośredniość relacji umożliwia obserwowanie reakcji w różnych sytuacjach życiowych, a jej długotrwałość zapewnia uzyskanie wiarygodnych informacji na temat stabilności danej osoby i jej konsekwencji w działaniu. W szczególności możliwe jest zorientowanie się, czy dana osoba cechuje się takimi kompetencjami społecznymi, jak prawdomówność i empatia. Poza tym w małych grupach o wiele łatwiej o przepływ wiarygodnych informacji z pierwszej ręki, które potencjalny przywódca chciałby ukryć przed innymi ludźmi.

1. Media i władza w społeczeństwach demokratycznych

W przypadku wspólnot o wiele większych, które pojawiły się w toku ewolucji kulturowej, takich jak państwa, związek między pozycją w grupie i sprawnością wydaje się o wiele luźniejszy. Czasami wysoka pozycja wynika z tego, że ktoś jest wysoko urodzony lub przynależy do wyższej klasy społecznej. Czasami osiągnięcie wysokiej pozycji społecznej wynika niemal wyłącznie z aktywności politycznej i wiąże się ze zdobyciem władzy. Dzieje się tak na przykład w społeczeństwach demokratycznych, gdy o dostępie do władzy decydują głosy wyborców, którzy rozpoznali wysokie kom-

petencje i dobre intencje kandydata. Wyborcy mogą jednak zostać oszukani, gdy polityk starający się o ich poparcie umiejętnie symuluje posiadanie określonych cech i zamiarów.

Adolf Hitler na przykład z sukcesem przekonywał wyborców, że pragnie ich dobrobytu i pokoju. Zresztą udało mu się zwieść nie tylko Niemców, lecz również doświadczonych polityków zagranicznych. Niemieccy wyborcy zignorowali nie tylko to, że nie miał odpowiedniego wykształcenia i doświadczenia i że był Austriakiem, ale także to, że odbywał karę pozbawienia wolności. Wiele przemawia za tym, że ludzie uwierzyli w jego kłamstwa, gdyż niezwykle starannie pracował nad swoim wizerunkiem medialnym. Hitler zdobył władzę i aprobatę społeczeństwa nie tylko dzięki programowi swojej partii i populistycznym decyzjom, lecz również przez umiejętne wykorzystanie mediów i nowatorskich idei w zakresie budowania wizerunku, wniesionych między innymi przez Leni Riefenstahl (Saunders, 2016) czy Alberta Speera (Reed, 2015). Można się nawet zastanawiać, czy ten drugi czynnik nie odegrał większej roli w jego karierze politycznej, biorąc pod uwagę to, że wizerunek, jaki stworzył, był mistrzowsko dopasowany do oczekiwań i atawistycznych pragnień części niemieckiego społeczeństwa.

W dużej społeczności niełatwo odróżnić wizerunek kandydata na przywódcę od jego prawdziwego oblicza. Gdy wyborca opiera swą wiedzę wyłącznie na komunikatach medialnych, prawdopodobieństwo uzyskania adekwatnych informacji o konkretnym polityku niepomrotnie maleje. Zagrożenie to bywa szczególnie widoczne w przypadku państw o charakterze totalitarnym, gdzie rządzący sprawują bezpośrednią kontrolę nad mediami. Jest ono również zupełnie realne w przypadku państw demokratycznych. Media mogą być bowiem zainteresowane przedstawieniem fałszywego obrazu danego polityka, choćby z tego powodu, że zawarły z nim lub jego przeciwnikiem nieformalny sojusz, lub z innych względów tego rodzaju decepcja pozostaje dla nich korzystna. Bardzo trafnie określa się media mianem „czwartej władzy”. Ewa Nowińska (2005, s. 9), odnosząc się do sytuacji mediów w Polsce, pisze: „W powodzi afer, niedomówień czy wręcz pomówień giną fakty. Media stały się sędzią i straszakiem”. Historia Adolfa Hitlera dowodzi, że tzw. czwarta władza na usługach psychopaty może się istotnie przyczynić do paraliżu władzy ustawodawczej i sądowniczej.

2. Psychopaci w polityce

W roku 1790 francuscy psychiatry Jean-Étienne Dominique Esquirol i Philippe Pinel wyróżnili szczególny rodzaj obłąkania, przejawiający się w nienormalnym funkcjonowaniu moralnym. Idea ta podjęta została przez brytyjskiego lekarza Jamesa Cowlesa Pricharda, który wprowadził do nauki pojęcie *moralnego obłąkania* (Garton, 2001). Jak podaje Stephen Garton (2001), na początku XX stulecia na kontynencie europejskim, głównie w Niemczech, zaczęto w odniesieniu do osób wykazujących symptomy opisywane przez Jamesa Pricharda używać terminu *psychopata*. Termin ten zyskał szczególną popularność w Ameryce za sprawą uznanego psychiatry Adolfa

Meyera (Garton, 2001). W 1980 roku kanadyjski psycholog Robert D. Hare opracował narzędzie do badania psychopatii – *skalę obserwacyjną skłonności psychopatycznych* (The Psychopathy Checklist – PCL), która szybko zyskała ogromną popularność na całym świecie (Hare, 2003).

Pojęciu *psychopatia* nadaje się jednak w różnych kontekstach odmienne znaczenie. Na opisanie syndromów cech przypominających ten denotowany przez termin *psychopatia* w rozumieniu Hare’a używa się zresztą również innych pojęć, takich jak *socjopata*, *osobowość antyspołeczna* czy *dysocjalne zaburzenie osobowości*. Chociaż w obrębie konstruktów teoretycznych stojących za tymi terminami występują pewne, niewielkie raczej, różnice, we wszystkich wymienia się następujące cechy: a) brak lub deficyty w zakresie empatii afektywnej, uczuć i emocji moralnych, takich jak wstyd i poczucie winy, b) słaba kontrola behawioralna, c) brak odpowiedzialności, d) nieakceptowalne społecznie zachowania, w tym zachowania przestępcze, e) skłonność do manipulowania innymi ludźmi. Na określenie osób przejawiających te cechy w niniejszym tekście używany jest termin *psychopata*. Warto zauważyć, że wymienione cechy, gdy nie występują łącznie lub ich nasilenie jest niewielkie, mogą posiadać również osoby, które psychopatami nie są, i może im to ułatwiać wykonywanie niektórych ważnych społecznie zawodów.

Najbardziej charakterystyczną (i chyba również najbardziej przerażającą) cechą psychopatów pozostaje brak empatii afektywnej (Mealey, 2013, Preston i Anestis, 2018). Psychopata nie jest w stanie współodczuwać stanów emocjonalnych i uczuciowych innych osób. Deficyt ten występuje z różnym nasileniem u różnych osób w zależności od siły tego zaburzenia osobowości. Psychopaci jednak zazwyczaj wykazują sprawność pod względem empatii kognitywnej, czyli zdolności do odczytywania intencji innych ludzi i przewidywania ich zachowań (Preston i Anestis, 2018, Mullins-Nelson i in., 2006, Blair i inni, 1997). Osoby psychopatyczne odznaczają się też słabszą reakcją skórno-galwaniczną na awersyjne bodźce i są bardziej odporne na stres (Blair i in., 1997). Zaburzenia te idą w parze ze specyfiką w zakresie budowy i funkcjonowania mózgu (Pujol, 2019, Santana, 2016, Anderson i Kiehl, 2012, Weber i in., 2008), co – między innymi – sprawia, że wciąż nie udało się opracować efektywnego sposobu resocjalizowania psychopatycznych przestępców.

Psychopaci ze względu na swój charakterystyczny profil osobowości mogą być w sposób szczególny zainteresowani zdobyciem władzy. Wykazują silną tendencję do dominacji, lubią wyzwania, słabiej przeżywają strach, poszukują doznań i narcystycznie potrzebują uznania. Posiadają również cechy, które mogą im zapewnić przewagę w dążeniu do władzy nad osobami uczciwymi, angażującymi się w życie publiczne z pobudek prospołecznych. Ułatwiają im to deficyty w zakresie empatii afektywnej, poczucia winy, wstydu i odpowiedzialności oraz skłonności do łamania norm społecznych (prawnych i etycznych). Wymienione powyżej cechy sprawiają również, że psychopaci, częściej niż inni ludzie, pożądamy władzy, nie mają skrupułów w dążeniu do niej w sposób nieuczciwy i sprawowania jej tak, by spełnić własne pragnienia niezależnie od tego, jakie szkody przyniesie to innym ludziom.

Dążenie do władzy przez psychopatów wiąże się z ich makiawelizmem i narcyzmem, cechami skorelowanymi z psychopatią i wraz z nią tworzącymi tzw. ciemną

triadę. Makiawelizm przejawia się skłonnością do manipulowania innymi ludźmi, nieszczerością i brakiem współczucia, narcyzm – skłonnością do dominacji, skupieniem na sobie oraz przekonaniem o własnej wyższości (Lee i Ashton, 2005). Warto przypomnieć, że termin *makiawelizm* powstał od nazwiska Niccola Machiavellego, autora „Księcia”, który to traktat jest w zasadzie zbiorem niemoralnych instrukcji, jak utrzymać władzę. Niektórzy uważają, że rady zawarte w „Księciu” inspirowały zbrodnicze poczynania niektórych władców (m.in. rzeź hugenotów w noc św. Bartłomieja) (Raburski, 2012).

Jak zauważa Kevin Dutton (2016), różnice między mordercą z zimną krwią a psychopatycznym prezydentem to kwestia kontekstu i stopnia nasilenia pewnych cech. Opierając się na wynikach badań empirycznych, twierdzi on, że niektóre cechy związane z psychopatią mogą ułatwiać funkcjonowanie w polityce, podczas gdy inne je utrudniają. Psychopatyczni liderzy polityczni odznaczają się również pożądanymi społecznie cechami niepsychopatycznymi, które sprawiają, że ich profil psychologiczny odbiega od typowego, przez co trudniej zidentyfikować ich jako psychopatów (Palmen i inni, 2018).

3. Konkluzje: dowiedziona wiarygodność jako adaptacja w polityce

Kevin Dutton (2016), na podstawie informacji na temat Adolfa Hitlera i Winstona Churchila pozyskanych od kompetentnych biografów, wypełnił *kwestionariusz psychopatii* – Psychopathic Personality Inventory-Revised, PPI-R (Lilienfeld and Widows, 2005). Jak można było oczekiwać, szczególnie wysoki wynik uzyskał Hitler, lecz jednocześnie – co trudniej było przewidzieć – wysoki wynik Dutton przypisał również słynnemu premierowi Wielkiej Brytanii. Ustalenia te, o ile są rzeczywiście trafne, wskazują, że psychopatyczny przywódca w pewnych warunkach (np. kiedy trzeba się przeciwstawić innemu przywódcy o tych cechach) może spełnić oczekiwania społeczności, która go wybrała. Oczywiście, dzieje się tak pod warunkiem, że nie ma on wszystkich cech składających się na profil psychopaty, a w szczególności nie dopuszcza się zbrodni.

Sprawowanie władzy przez jednostki psychopatyczne, takie jak Stalin czy Hitler, którym popełnianie zbrodni przychodziło z łatwością, wiąże się z katastrofalnymi konsekwencjami w skali globalnej. W związku z tym w przestrzeni publicznej, w tym w literaturze naukowej, podnoszona bywa kwestia badania pod kątem psychopatii osób ubiegających się o funkcje publiczne, a nawet stanowiska kierownicze (Boddy, 2016). Realizacja tego postulatu mogłaby się przyczynić do ograniczenia dostępu do władzy osobom psychopatycznym. Nie można jednak zapominać o tym, pomijając kwestię możliwych błędów i nadużyć w procesie diagnostycznym, że pozbawianie ludzi o osobowości psychopatycznej biernego prawa wyborczego, czy nawet ograniczanie go, stwarzałoby niebezpieczny precedens polegający na naruszaniu wolności obywatelskich w oparciu o cechy osobowości. W ustawodawstwach niektórych państw funkcjonuje rozwiązanie polegające na tym, że bierne prawo wyborcze nie przysługuje osobom skazanym prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne.

Ograniczenie to dotyczy przedstawicieli różnych zawodów. Jednak podstawą tego ograniczenia jest prawomocny wyrok sądu, który dotyczy rzeczywistych działań osoby, a nie jedynie jej zachowań czysto potencjalnych.

Trzeba jednak zauważyć, że w przypadku niektórych zawodów przeprowadzane są badania mające na celu uniemożliwienie ich wykonywania osobom o pewnych cechach. Nie chodzi przy tym wyłącznie o kwestię potencjalnych dysfunkcji i zaburzeń, ale na przykład o cechy związane z funkcjonowaniem psychicznym (jest tak choćby w przypadku selekcji kandydatów do policji). Można się więc zastanawiać, czy w przypadku sprawowania funkcji publicznych nie powinno się postąpić tak samo. Chociaż z pozoru wygląda to na pytanie z zakresu filozofii prawa, a nie z zakresu nauk społecznych, to jednak nie należy zapominać o tym, że rozstrzyganie problemów deontologicznych dokonuje się zawsze w odniesieniu do faktów niezależnie od tego, że – jak wykazał Hume (2000) – z tego, co jest, nie da się w sensie logicznym wywieść tego, co być powinno.

Warto również zauważyć, że w polskim ustawodawstwie przewiduje się w przypadku niektórych służb przeprowadzenie testów psychologicznych, „ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej do służby” (*Art. 153 Ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej*) czy wykonanie „badania psychofizjologicznego”, co w praktyce oznacza badanie wariografem. Rozwiązanie to zostało wprowadzone przez Sejm RP. Mimo że badanie psychofizjologiczne nie zawsze pozostaje wiarygodne, posłowie uznali, że jego przeprowadzenie, oprócz testów psychologicznych i badania kondycji psychicznej, jest zasadne w przypadku niektórych ważnych dla funkcjonowania państwa służb. Można się więc zastanawiać, dlaczego Sejm nie debatuje nad stosowaniem podobnych metod w stosunku do osób starających się o mandat poselski czy pełnienie innych ważnych funkcji publicznych o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania państwa.

Uzyskanie pewności, że ktoś kłamie za pomocą urządzeń służących do monitorowania pracy układu nerwowego, a w szczególności za pomocą wariografu, nie jest obecnie możliwe. Wiadomo chociażby, że wariograf może wykryć kłamstwo, gdy sprawa jest bardzo ważna dla danej osoby i obawia się ona nawet wówczas, gdy mówi prawdę, że wynik badania okaże się dla niej niekorzystny (Iacono, 2008). Użycie innych nowych metod detekcji kłamstwa (Brennen and Magnussen, 2023), takich jak np. funkcjonalny rezonans magnetyczny (fMRI), chociaż daje obiecujące rezultaty, wiąże się z podobnymi ograniczeniami (Brennen i Magnussen, 2023, Simpson, 2008). Jednakże to, że na podstawie badań z użyciem nowoczesnego sprzętu do monitorowania pracy układu nerwowego nie można mieć pewności, iż ktoś kłamie, nie oznacza wcale, że nie można mieć uzasadnionych wątpliwości co do prawdomówności danej osoby. Badania wariograficzne wielokrotnie okazały się przydatne, co przekłada się na to, że ich wyniki mogą być użyte w trakcie po-postępowania dowodowego w sądach niektórych państw (Beh-Shakhar i inni, 2002).

Konkluzją tego tekstu jest propozycja czy też postulat skierowany do osób ubiegających się o głosy wyborców lub pełnienie ważnej funkcji państwowej, aby sami uwiarygodnili swoją kandydaturę wynikami rzetelnych badań. Mogą być to badania z wykorzystaniem wariografu, w czasie których udziela się odpowiedzi na kluczowe

z perspektywy obywateli i wyborców pytania (np. czy kandydat wykorzystywał funkcje publiczne w prywatnym interesie?; czy dopuścił się zbrodni?). Dobrym rozwiązaniem byłoby stworzenie – opierając się na odpowiednich badaniach sondażowych – listy pytań, na które odpowiedzi chciałoby poznać potencjalni wyborcy.

Polityk lub urzędnik państwowy, który zdecyduje się udzielić odpowiedzi na te pytania w warunkach badania wariografem lub innym urządzeniem do detekcji kłamstwa, nie będzie oczywiście zobligowany do przedstawienia wyników. Będzie to kwestia jego decyzji, bo przecież nikogo nie musi informować, że poddał się takiemu badaniu. Można jednak założyć, że gdy ktoś to zrobi i zechce się pochwalić korzystnym dla siebie wynikiem w toku kampanii wyborczej lub w innym ważnym momencie swojej kariery politycznej, niewątpliwie zyska w oczach opinii publicznej, wyborców lub innych decydentów w porównaniu z tymi, którzy nie zdecydowali się na taki krok.

Polityk świadomy znaczenia wiarygodności i uczciwości może się również zdecydować na przeprowadzenie testów w celu wykluczenia psychopatii lub innych poważnych defektów w zakresie kondycji psychicznej, istotnych dla wyborców lub opinii publicznej. Szczególnie miarodajne byłoby wówczas udzielanie odpowiedzi na pytania zawarte w uznanym kwestionariuszu służącym do diagnozowania psychopatii (lub innych zaburzeń psychicznych) podczas badania wariografem lub innego badania prawdomówności.

Skoro w interesie publicznym leży to, by ważnych urzędów i funkcji państwowych nie sprawowały osoby psychopatyczne lub obciążone przestępstwami, których nie udowodniono im przed sądem, uwiarygodnienie w ten sposób przez polityka tego, że jest godny zaufania, prawdopodobnie spotka się z uznaniem racjonalnych obywateli. Upowszechnienie się takich praktyk mogłoby budować zaufanie do przywódców politycznych, których obecnie obywatele nie znają tak bezpośrednio i dobrze, jak to było niegdyś w greckich polis, gdzie zrodziła się demokracja, lub w innych niewielkich wspólnotach. Być może na dłuższą metę przyjęcie takich – lub im podobnych – standardów doprowadziłoby do wyeliminowania z polityki nie tylko psychopatów, ale również zwykłych oszustów. Może jest to droga ewolucji nowego gatunku polityków?

Stefan Florek

Autor jest doktorem nauk humanistycznych w zakresie filozofii i psychologiem. Pracuje na stanowisku adiunkta w Instytucie Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego (do którego afiliowany jest artykuł opublikowany w niniejszym numerze) oraz na Wydziale Nauk Społecznych i Sztuki Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Sączu. Jego obecne zainteresowania naukowe obejmują kognitywistyczne i ewolucyjne podejście do takich zagadnień, jak moralność, agresja, resocjalizacja przestępców i doświadczenie estetyczne. Autor i współautor około 60 publikacji naukowych, w tym trzech książek oraz wielu artykułów i rozdziałów

Bibliografia

- Anderson, N.E. & Kiehl, K.A. (2012). The psychopath magnetized: insights from brain imaging. *Trends in cognitive sciences*, 16 (1), 52-60.
- Batbayar, K., Sabitov, Z.M. (2012). The Genetic Origin of the Turko-Mongols and Review of The Genetic – Legacy of the Mongols. Part 1: The Y-chromosomal Lineages of Chinggis Khan. *The Russian Journal of Genetic Genealogy*, 4 (2), 1-8. Pobrano z: http://podhorski.net/main/assets/documents/Batbayar_2012.pdf.
- Ben-Shakhar, G., Bar-Hillel, M. & Kremnitzer, M. (2002). Trail by polygraph: Reconsidering the use of the guilty knowledge technique in court. *Law and Human Behavior*, 26, 527-541.
- Boddy, C.R. (2016). Psychopathy screening for public leadership. *International Journal of Public Leadership*, 12 (4), 254-274.
- Blair, R.J., Jones L, Clark, F., Smith, M. (1997). The psychopathic individual: a lack of responsiveness to distress cues? *Psychophysiology*, 34 (2), 192-198. doi: 10.1111/j.14698986.1997.tb02131.x. PMID: 9090269.
- Brennen, T., Magnussen, S. (2023). Lie detection: What works? *Current directions in psychological science*, 32 (5), 395-401.
- Buss, D. (2001). *Psychologia ewolucyjna*. Gdańsk: GWP.
- Cummins, D.D. (2021). Status and dominance hierarchies. In: *Encyclopedia of evolutionary psychological science* (7923-7932). Cham: Springer International Publishing.
- Dutton, K. (2016). Would you vote for a psychopath? *Scientific American Mind*, 27 (5), 5055. Pobrano z: <https://www.jstor.org/stable/24945497>.
- Garton, S. (2001). Modernity and the Monstrous: the Making of the Modern Psychopath. *Arts: The Journal of the Sydney University Arts Association*, 23.
- Hamilton, W. (1964). The genetical evolution of social behaviour. I and II. *Journal of Theoretical Biology*, 7 (1), 1-52. Pobrano z: [https://doi.org/10.1016/0022-5193\(64\)90038-4](https://doi.org/10.1016/0022-5193(64)90038-4).
- Hare, R.D. (2003). Psychopathy hecklist – revised. *Psychological assessment*.
- Iacono, W.G. (2008). Accuracy of polygraph techniques: Problems using confessions to determine ground truth. *Psychology & Behavior*, 95 (1-2), 24-26.
- Lee, K. & Ashton, M.C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual Differences*, 38 (7), 1571-1582.
- Lilienfeld, S. O., Widows, M. R. & Staff, P.A.R. (2005). Psychopathic personality inventory TM-revised. *Social Influence (SOI)*, 61 (65), 97.
- Lorenz, K. (1972). *Tak zwane zło*. Warszawa: PIW.
- Mealey, L. (2013). The sociobiology of sociopathy: An integrated evolutionary model. In: *The maladapted mind* (pp. 133-188). Psychology Press.
- Møller, A.P. (2008). The evolution of sex and its implications. *Foundations of Evolutionary Psychology*, 7.1.
- Mullins-Nelson, J.L., Salekin, R.T. & Leistico, A.-M.R. (2006). Psychopathy, empathy, and perspective-taking ability in a community sample: Implications for the successful psychopathy concept. *The International Journal of Forensic Mental Health*, 5 (2), 133-149. Pobrano z: <https://doi.org/10.1080/14999013.2006.10471238>
- Nowińska, E. (2005). *Media, władza, prawo*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Palmen, D., Derksen, J. & Kolthoff, E. (2018). *House of Cards: Psychopathy in Politics. Public Integrity*, 20 (5), 427-443.

Pobrano z: <https://doi.org/10.1080/10999922.2017.1402736>.

- Pujol, J., Harrison, B.J., Contreras-Rodriguez, O. & Cardoner, N. (2019). The contribution of brain imaging to the understanding of psychopathy. *Psychological medicine*, 49 (1), 20-31.
- Preston, O.C., Anestis, J.C. (2018). Psychopathic traits and politics: Examining affiliation, support of political issues, and the role of empathy, *Personality and Individual Differences*, 131, 142-148.
- Raburski, T. (2012). Niccolò Machiavelli: klasyczny realizm i republikanizm. *Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna*, 1 (1), 111-119.
- Reed, S. (2015). Cathedral of Light: The Nuremberg Party Rallies, Wagner, and the Theatricality of Hitler and the Nazi Party. *Hoboniu: A Journal of Academic Writing*, 13, 74.
- Saunders, T. (2016). Filming the Nazi flag: Leni Riefenstahl and the cinema of national arousal. *Quarterly Review of Film and Video*, 33 (1), 23-45.
- Santana, E.J. (2016). The brain of the psychopath: A systematic review of structural neuroimaging studies. *Psychology & Neuroscience*, 9 (4), 420.
- Simpson, J.R. (2008). Functional MRI lie detection: to good to be true? *Journal of the American Academy of Psychiatry and the law online*, 36 (4), 491-498.
- Trivers, R.L. (1972). Parental investment and sexual selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man, 1871-1971* (pp. 136-179). Chicago, IL: Aldine.
- Waal de, F. (2015). *Małpa w każdym z nas. Dlaczego seks, przemoc i życzliwość są częścią natury człowieka?* Kraków: Copernicus Center Press.
- Weber, S., Habel, U., Amunts, K. & Schneider, F. (2008). Structural brain abnormalities in psychopaths – A review. *Behavioral sciences & the law*, 26 (1), 7-28.

Psychopathic Rulers from an Evolutionary Perspective²

Abstract

Fair competition for social position is a basic condition of democracy. The consequences of gaining power by dishonest and antisocial individuals, and especially by psychopaths, in the history of democratic societies have repeatedly been associated with disastrous consequences such as wars and terror. This article examines the psychological and biological factors, with particular emphasis on evolutionary ones, that allow psychopathic politicians to gain an advantage over the others in the struggle for power. The problem of eliminating psychopaths from politics is also discussed in the context of diagnostic and ethical limitations.

Keywords: psychopaths, politics, evolutionary psychology

Streszczenie

Uczciwa rywalizacja o pozycję społeczną jest podstawowym warunkiem demokracji. Konsekwencje zdobycia władzy przez osoby zachowujące się nieuczciwie i przejawiające nastawienie antyspołeczne, a w szczególności przez psychopatów, wielokrotnie w historii społeczeństw demokratycznych wiązały się z katastrofalnymi skutkami, takimi jak wojny i terror. W niniejszym artykule analizowane są czynniki psychologiczne i biologiczne, ze szczególnym uwzględ-

² I am very grateful to dr Patrycja Siemiginowska for her kind help in linguistic improvement of the manuscript.

nieniem ewolucyjnych, sprawiające, że psychopatyczni politycy mogą zyskać przewagę nad innymi w walce o władzę. W kontekście ograniczeń diagnostycznych i etycznych dyskutowany jest również problem możliwości blokowania psychopatom możliwości sprawowania władzy.

Słowa kluczowe: psychopaci, polityka, psychologia ewolucyjna

Introduction: Hierarchy and Power

In the case of social species, the creation of the so-called dominance hierarchy has an important adaptive function because it makes it possible to avoid the struggle for resources when its outcome is easy to predict (Cummins, 2021). Animals initiate a fight when they expect to win it, and therefore only individuals with high fitness behave this way. Weaker individuals try to avoid fighting, because preserving life is more important than acquiring resources. Getting access to resources without a fight is also beneficial for the stronger animals. Therefore, setting a hierarchy of dominance which regulates access to what is valuable, pays off for both of them (Buss, 2001).

Although in the animal kingdom the process of creating a hierarchy of dominance in a group is usually based on aggression, establishing it helps to avoid fighting in the future, at least for a while. It is worth noting that a high position in the dominance hierarchy is usually associated with leading a group. Since highly efficient individuals occupy high position, their leadership of the group is beneficial for it. It can be said that the benefits of domination in a group in the case of animals are always to some extent paid for by performing socially important managerial functions. In groups of social animals, dominant individuals not only lead others to food and land, but also bring justice when there are intragroup conflicts between individuals of lower status (Lorenz, 1972, de Waal, 2015).

In evolutionary psychology, it is assumed that there are innate mental mechanisms that motivate to achieve the highest possible position in the hierarchy. Individuals that manage to achieve high position in the group have better access to resources for survival, as well as to sexual partners, which means that they usually leave more offspring than others (along with genes responsible for striving for high position and power). In this way, thrive for power in the course of phylogeny becomes a universal phenomenon. Individuals of different species use different strategies to achieve the highest possible position in the group. They fight, show off their strength and form coalitions to defeat the stronger together, although this always means having to share the benefits of the power they have gained with their coalition partners. Frans de Waal (2015) described many of these types of chimpanzees' actions. The coalitions formed by closely related primates resemble the efforts of politicians who are constantly preoccupied with creating such configurations in the political scene that will ensure the maintenance or seizure of power. Chimpanzees rivalry for power, like clashes between politicians, usually brings social confusion and sometimes ends in the death of some members of the group, not only those directly involved in the fight. People also almost instinctively strive to gain the highest possible position and power. As in the case of chimpanzees, this applies in particular to male individuals.

Men, by gaining power and access to resources, can increase their inclusive fitness³ to a much greater extent than females. The reasons for this differentiation are explained by the theory of parental investment by Robert Trivers (1972). Individuals belonging to the sex with lesser parental investment compete more strongly for sexual partners. In the case of viviparous species, this sex is usually male. Males fight among themselves to obtain sexual partners and resources, the possession of which increases the attractiveness of winners.

The existence of psychological mechanisms responsible for men's competition for dominance, apart from cultural conditions and stereotypes, of course, explains why men are more often involved in politics than women, and why they are more often interested in causing wars than women. It is worth noting that men with great power are the ones who left the most offspring. An example is the Sultan of Morocco, Moulay Ismael, who is credited with having 888 daughters and sons (Moller, 2008), although it is likely that some rulers have had even more children. There is no doubt that people who gained great power and the huge resources associated with it could leave many more descendants than those who did not. For example, it is estimated that currently live about 16 million descendants of Genghis Khan (Batbayar, Sabitov, 2012).

Achieving a high position in the hierarchy of dominance is not always the result of fair competition and having competences important for the group. In the population of individuals who behave honestly, as a result of the so-called frequency selection, a niche appears for those who cheat in various ways. This is due to mutations that translate into a specific brain structure designed to violate norms and benefit from causing harm to other individuals. A metaphor used in biology and evolutionary psychology might be helpful with understanding this mutation: warlike „hawks” appear in the population of peaceful „doves”, mercilessly exploiting the naivety of the former. Their percentage cannot exceed a certain threshold, because it would excessively destabilize the population. Simulating the process of multiplication of „hawks” in computer simulations of the process of evolution of altruistic and egoistic strategies leads to the conclusion that their percentage is about 1-4%. This estimation corresponds to the proportion of people in the population who are referred to as psychopaths. These people have all the predispositions, as will be shown below, to gain a high position in the hierarchy of dominance through cheating or other behaviors that violate the norms adopted by other (non-psychopathic) members of the community (Mealey, 2013).

In the case of hunter-gatherers, high social position and power are associated with high efficiency of certain individuals. In small communities, the possession of these traits by candidates for leadership could be relatively easily determined as a result of direct and long-term observation of a particular person. The directness of the relationship makes it possible to observe reactions in various life situations, and its longevity ensures obtaining reliable information about the stability of a given person

³ Inclusive fitness is the idea introduced by William Hamilton (1964) to designate the reproductive success of an individual. The measure of this adjustment is – to make a slight simplification – the number of individual's children and the children of his/her close relatives.

and his or her consistency in action. In particular, it is possible to find out whether a person has social competences such as truthfulness and empathy. Moreover, in small groups, it is much easier to flow reliable first-hand information that a potential leader would like to hide from other people.

1. Media and Power in Democratic Societies

In the case of much larger communities that have emerged in the course of cultural evolution, such as states, the relationship between group position and fitness seems much looser. Sometimes a high position is due to the fact that someone is of high birth or belongs to a higher social class. Sometimes achieving a high social position results almost exclusively from political activity and is associated with the acquisition of power. This happens, for example, in democratic societies, when access to power is determined by the votes of people who have recognized the high competence and good intentions of the candidate. However, voters can be deceived when a politician seeking their support skillfully simulates the possession of certain traits and intentions.

Adolf Hitler, for example, successfully convinced voters that he wanted their prosperity and peace. Furthermore, he managed to deceive not only Germans, but also experienced foreign politicians. German voters ignored not only the fact that he did not have the right education and experience and that he was Austrian, but also that he has served a prison sentence. There is a lot of evidence suggesting that people believed in his lies, because he had worked extremely carefully on his media image. Hitler gained power and public approval not only through his party's program and populist decisions, but also through the skillful use of the media and innovative ideas in the field of image building, invented by, among others, Leni Riefenstahl (Saunders, 2016) and Albert Speer (Reed, 2015). One may even wonder whether media did not play a crucial role in his political career, given that the image they had created was masterfully suited to the expectations and atavistic desires of a part of German society.

In a large community, it is not easy to distinguish the image of a candidate for a leader from his or her true face. When a voter bases her/his knowledge solely on media messages, the probability of obtaining adequate information about a particular politician decreases immeasurably. This threat is particularly visible in the case of totalitarian states, where the rulers exercise direct control over the media. It is also quite real in the case of democratic countries. The media may be interested in presenting a false image of a given politician, if only because they have formed an informal alliance with him or his opponent, or for any other reasons. The media are very aptly called the "fourth estate". Ewa Nowińska (2005, p. 9), referring to the situation of the media in Poland, writes: „In the flood of scandals, understatements, or even slander, facts are lost. The media have become a judge and a bogeyman". The story of Adolf Hitler proves that the so-called "fourth estate" in the service of a psychopath can significantly contribute to the paralysis of the legislative and judicial powers.

2. Psychopaths in Politics

In 1790, the French psychiatrists Jean-Étienne Dominique Esquirol and Philippe Pinel distinguished a particular kind of insanity manifested in abnormal moral functioning. Their idea was taken up by the British physician James Cowles Prichard, who introduced the concept of *moral insanity* into science (Garton, 2001). According to Stephen Garton (2001), at the beginning of the 20th century, on the European continent, mainly in Germany, the term psychopath began to be used in relation to people showing symptoms described by James Prichard. The term became particularly popular in America thanks to the renowned psychiatrist Adolf Meyer (Garton, 2001). In 1980, Canadian psychologist Robert D. Hare developed a tool for studying psychopathy, The Psychopathy Checklist (PCL), which quickly gained enormous popularity around the world (Hare, 2003).

However, the term *psychopathy* is given a different meaning in different contexts. Other terms are also used to describe syndromes resembling the one denoted by the term *psychopathy* in Hare's understanding, such as sociopath, antisocial personality disorder or dissocial personality disorder. Although there are some, rather small, differences within the theoretical constructs behind these terms, the following characteristics are mentioned in all of them: a) lack or deficits in affective empathy and moral feelings or emotions, such as shame and guilt, b) poor behavioral control, c) lack of responsibility, d) socially unacceptable behavior, including criminal behavior, e) tendency to manipulate other people. The term psychopath is used in this text to describe people who exhibit these traits. It's worth noting, that these characteristics, when they do not occur together or their intensity is low, may also be possessed by people who are not psychopaths, and this may make it easier for them to perform certain socially important professions.

The most typical (and probably also the most frightening) feature of psychopaths is the lack of affective empathy (Mealey, 2013, Preston and Anestis, 2018). A psychopath is unable to empathize with the emotional states of others. This deficit occurs with varying intensity in different people depending on the severity of this personality disorder. Psychopaths, however, tend to be proficient in cognitive empathy, which is the ability to read other people's intentions and predict their behavior (Preston and Anestis, 2018, Mullins-Nelson et al., 2006, Blair et al., 1997). Psychopathic people are also characterized by a weaker skin-galvanic response to aversive stimuli and they are more resistant to stress (Blair et al., 1997). Psychopathy goes hand in hand with the specificity of the structure and functioning of the brain (Pujol, 2019, Santana, 2016, Anderson and Kiehl, 2012, Weber et al., 2008), which – among other things – causes that it has still not been possible to develop an effective way of rehabilitating psychopathic offenders.

Psychopaths, because of their characteristic personality profile, may be particularly interested in gaining power. They show a strong tendency to dominate and like challenges. They experience fear less than other people and narcissistically seek social recognition. Psychopaths also have features that can give them an advantage in their pursuit of power over honest people who engage in public life for pro-social

reasons. This is facilitated by deficits in affective empathy, ability to feel guilt, remorse, shame and taking responsibility, as well as a tendency to violate social norms (legal and ethical). The above-mentioned characteristics also make psychopaths, more often than other people, desire power, have no scruples about pursuing it in unfair way and exercising it to fulfill their own desires, regardless of the harm it will bring to others.

The pursuit of power by psychopaths is associated with their Machiavellianism and narcissism, traits correlated with psychopathy and with it forming the so-called dark triad. Machiavellianism manifests itself in a tendency to manipulate people, insincerity and lack of compassion, narcissism with a tendency to dominate, self-centeredness and a belief in one's own superiority (Lee and Ashton, 2005). It is worth recalling that the term *Machiavellianism* originated from the name of Niccolò Machiavelli, the author of "The Prince" - the treatise which is an immoral instruction on how to maintain power. Some believe that the advices contained in "The Prince" inspired the criminal actions of some rulers, i.e. the massacre of Huguenots on St. Bartholomew's Night (Raburski, 2012).

As Kevin Dutton (2016) notes, the differences between a cold-blooded killer and a psychopathic president are a matter of context and the severity of certain traits. Based on the results of empirical research, he also argues that some traits associated with psychopathy may make it easier to function in politics, while others may hinder it. Psychopathic political leaders have socially desirable non-psychopathic traits, which make their psychological profile less typical. This causes that they are more difficult to identify as psychopaths (Palmen et al., 2018).

3. Conclusions: Proven Credibility as Adaptation in Politics

Kevin Dutton (2016), based on information about Adolf Hitler and Winston Churchill obtained from competent biographers, completed the Psychopathic Personality Inventory-Revised, PPI-R (Lilienfeld and Widows, 2005). As one can expected, Hitler scored particularly high, but at the same time – which was more difficult to predict – Dutton also attributed the high score to the famous Prime Minister of Great Britain. These findings, if they are indeed accurate, indicate that a psychopathic leader under certain conditions (e.g., when it is necessary to oppose another leader with these characteristics) can meet the expectations of the community that elected him. Of course, this is possible, if he does not have all the features that make up the profile of a psychopath, and in particular does not commit crimes.

The exercise of power by psychopathic individuals such as Stalin or Hitler, who found it easy to behave criminally, had disastrous consequences on a global scale. Therefore, in the public space, including in the scientific literature, the issue of psychopathy testing in people applying for public functions and even managerial positions is sometimes raised (Boddy, 2016). The implementation of this postulate could contribute to limiting access to power for psychopaths. However, we must not for-

get, apart from the issue of possible errors and abuses in the diagnostic process, that depriving people with psychopathic personality of the right to stand for election, or even limiting this right, would create a dangerous precedent of restricting civil liberties on the basis of personality traits. In the legislation of some countries, there is a solution whereby persons convicted of an intentional crime do not have the right to stand for election. This restriction applies also to working in various professions. However, the basis for this restriction is a court's verdict that concerns the actual actions of the person, and not only one's purely potential behavior.

However, it should be noted that in the case of some professions, psychological tests are carried out to prevent people with certain characteristics from working in them. It is not only about the issue of potential dysfunctions and disorders, but, for example, about features related to mental functioning, for example, in the selection for police officers. Therefore, one may wonder whether the same should not be done in the case of serving in the public domain. Although this seems to be a question in the field of the philosophy of law, and not in the field of social sciences, we should not forget that the resolution of deontological or legal problems is always carried out in relation to facts, regardless of, as Hume (2000) has shown, it is not possible to logically derive moral imperatives from non-moral facts.

It is also worth noting that in the case of some state services, psychological tests are required "to determine physical and mental fitness for service" (Article 153 of the Act of 16 November 2016 on the National Revenue Administration), or to conduct a "psychophysiological examination", which in practice means a polygraph test. This solution was introduced by the Sejm, the lower house of Polish parliament. Despite the fact that the psychophysiological examination is not always reliable, deputies decided that conducting a lie detector test, in addition to psychological tests and examination of the mental condition, is justified when applying for a job in some public services. One may therefore wonder why the Sejm is not considering using similar methods when applying for a parliamentary mandate or other positions that are key to the functioning of the state.

It is currently not possible to be sure that someone is lying with the help of devices used to monitor the functioning of the nervous system, and in particular with the use of a polygraph. It is known, for example, that the polygraph can detect lie, when the issue remains very important to a person and she or he is afraid that that the test result will turn out to be unfavorable, even if is telling the truth (Iacono, 2008). The use of other new lie detection methods (Brennen and Magnussen, 2023), such as functional magnetic resonance imaging (fMRI), although showing promising results, is associated with other limitations (Brennen and Magnussen, 2023, Simpson, 2008). However, the fact that one cannot be certain that the person being examined is lying does not mean that, on the basis of the examination conducted, one cannot have reasonable doubts as to his or her truthfulness. Moreover, polygraph tests have repeatedly proven their usefulness, and their results, under certain conditions, can be used as evidence before courts in some countries (Ben-Shakhar et al., 2002).

The conclusion of this text is a proposal or postulate addressed to people running for office or performing important state functions to authenticate themselves as trustworthy persons with the results of reliable tests. These can be polygraph tests, during which key questions important from the perspective of citizens and voters should be answered (e.g. did the candidate perform public functions in private interest? did he commit a serious crime?). A good solution would be to create - based on appropriate surveys - a list of questions to which potential voters would like to know the answers to.

A politician or government official who chooses to answer these questions under the conditions of a polygraph or other lie-detection device should of course not be required to provide the results. That would be up to him/her; he need not even inform anyone that he had taken such a test. However, it is reasonable to assume that if she/he does so and boasts of a favorable result during an election campaign or at some other important moment in his political career, she/he would undoubtedly gain more trust in the eyes of the public, voters, or other decision-makers when compared to those who did not such a thing.

A politician or public official who is aware of the importance of trustworthiness may also decide to conduct tests to rule out psychopathy or other serious mental health defects that are important to voters or the public. In such a case, it would be particularly credible to provide answers to questions on a recognized questionnaire diagnosing psychopathy (or other mental disorders) during a polygraph or other lie detection test.

Since it is in the public interest that important government offices and functions are not held by psychopaths or by people who have committed serious crimes that have not been proven in court, confirming the trustworthiness of a politician or public official in this way is likely to be appreciated by rational citizens. The spread of such practices could build trust in political leaders, whom citizens do not know as directly and intimately today as they once did in the Greek polis where democracy was born, or in other small communities. Adopting these or similar standards could, in the long run, lead to the elimination from politics not only of psychopaths but also of ordinary fraudsters. Maybe in this way a new species of politicians can evolve?

Stefan Florek

Author is a PhD in philosophy and a psychologist. He is employed as an adjunct academic at the Institute of Applied Psychology of the Jagiellonian University (to which the article published in this issue is affiliated) and at the Faculty of Social Sciences and Arts Academy of Applied Sciences in Nowy Sącz. His current scientific interests include cognitive and evolutionary approaches to such issues as morality, aggression, criminal resocialization and aesthetic experience. He is the author and co-author of about 60 scientific publications, including three books and many articles and chapters

Bibliography

- Anderson, N.E. & Kiehl, K.A. (2012). The psychopath magnetized: insights from brain imaging. *Trends in cognitive sciences*, 16 (1), 52-60.
- Batbayar, K., Sabitov, Z.M., (2012). The Genetic Origin of the Turko-Mongols and Review of The Genetic – Legacy of the Mongols. Part 1: The Y-chromosomal Lineages of Chinggis Khan. *The Russian Journal of Genetic Genealogy*, 4 (2): 1-8. Retrieved from: http://podhorski.net/main/assets/documents/Batbayar_2012.pdf.
- Ben-Shakhar, G., Bar-Hillel, M., & Kremnitzer, M. (2002). Trial by polygraph: Reconsidering the use of the guilty knowledge technique in court. *Law and Human Behavior*, 26, 527-541.
- Boddy, C.R. (2016). Psychopathy screening for public leadership. *International Journal of Public Leadership*, 12 (4), 254-274
- Blair, R.J., Jones L, Clark, F., Smith, M. (1997). The psychopathic individual: a lack of responsiveness to distress cues? *Psychophysiology*, 34 (2):192-198. doi: 10.1111/j.1469-8986.1997.tb02131.x. PMID: 9090269.
- Brennen, T., & Magnussen, S. (2023). Lie detection: What works?. *Current directions in psychological science*, 32 (5), 395-401.
- Buss, D. (2001). *Evolutionary psychology*. Gdańsk: GWP.
- Cummins, D. D. (2021). Status and dominance hierarchies. In: *Encyclopedia of evolutionary psychological science* (7923-7932). Cham: Springer International Publishing.
- Dutton, K. (2016). Would you vote for a psychopath? *Scientific American Mind*, 27 (5), 50-55. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/24945497>.
- Garton, S. (2001). Modernity and the Monstrous: the Making of the Modern Psychopath. *Arts: The Journal of the Sydney University Arts Association*, 23.
- Hamilton, W. (1964). The genetical evolution of social behaviour. I and II. *Journal of Theoretical Biology*, 7 (1), 1-52. Retrieved from: [https://doi.org/10.1016/0022-5193\(64\)90038-4](https://doi.org/10.1016/0022-5193(64)90038-4).
- Hare, R.D. (2003). Psychopathy checklist—revised. *Psychological assessment*.
- Hume, D. (2000). *A treatise of human nature*. Oxford University Press.
- Iacono, W.G. (2008). Accuracy of polygraph techniques: Problems using confessions to determine ground truth. *Physiology & Behavior*, 95 (1-2), 24-26.
- Lee, K. & Ashton, M.C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual differences*, 38 (7), 1571-1582.
- Lilienfeld, S.O., Widows, M.R., & Staff, P.A.R. (2005). Psychopathic personality inventory TM-revised. *Social Influence (SOI)*, 61 (65), 97.
- Lorenz, K. (1972). *The so-called evil*. Warsaw: PIW.
- Mealey, L. (2013). The sociobiology of sociopathy: An integrated evolutionary model. In *The maladapted mind* (pp. 133-188). Psychology Press.
- Møller, A.P. (2008). The evolution of sex and its implications. *Foundations of Evolutionary Psychology*, 71.
- Mullins-Nelson, J.L., Salekin, R.T. & Leistico, A.-M.R. (2006). Psychopathy, empathy, and perspective-taking ability in a community sample: Implications for the successful psychopathy concept. *The International Journal of Forensic Mental Health*, 5 (2), 133-149. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/14999013.2006.10471238>
- Nowińska, E. (2005). *Media, power, law*. Kraków: Jagiellonian University Press.

- Palmen, D., Derksen, J. & Kolthoff, E. (2018). *House of Cards*: Psychopathy in Politics. *Public Integrity*, 20 (5), 427-443. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10999922.2017.1402736>.
- Pujol, J., Harrison, B.J., Contreras-Rodriguez, O. & Cardoner, N. (2019). The contribution of brain imaging to the understanding of psychopathy. *Psychological medicine*, 49 (1), 20-31.
- Preston, O.C., Anestis, J.C. (2018). Psychopathic traits and politics: Examining affiliation, support of political issues, and the role of empathy, *Personality and Individual Differences*, 131, 142-148.
- Raburski, T. (2012). Niccolò Machiavelli: classical realism and republicanism. *Public Philosophy and Democratic Education*, 1 (1), 111-119.
- Reed, S. (2015). Cathedral of Light: The Nuremberg Party Rallies, Wagner, and the Theatricality of Hitler and the Nazi Party. *Hoboniu: A Journal of Academic Writing*, 13, 74.
- Saunders, T. (2016). Filming the Nazi flag: Leni Riefenstahl and the cinema of national arousal. *Quarterly Review of Film and Video*, 33 (1), 23-45.
- Santana, E.J. (2016). The brain of the psychopath: A systematic review of structural neuroimaging studies. *Psychology & Neuroscience*, 9 (4), 420.
- Simpson, J. R. (2008). Functional MRI lie detection: too good to be true?. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the law online*, 36(4), 491-498.
- Trivers, R.L. (1972). Parental investment and sexual selection. In B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man*, 1871-1971 (pp. 136-179). Chicago, IL: Aldine.
- Waal de, F. (2015). *The monkey in each of us. Why are sex, violence and kindness part of human nature?* Krakow: Copernicus Center Press.
- Weber, S., Habel, U., Amunts, K. & Schneider, F. (2008). Structural brain abnormalities in psychopaths – A review. *Behavioral sciences & the law*, 26 (1), 7-28.